„SĂRUTUL SFÂNT” ÎN POEZIA LUI TRAIAN DORZ

FLORINA-MARIA BĂCILĂ
Universitatea de Vest din Timişoara

Cuvinte-cheie: *sărut*, *lexicologie*, *semantică*, *stilistică*, *poezie mistico-religioasă*

În dicţionarele explicative ale limbii române, definiţia substantivului *sărut* face referire explicită la faptul că el înseamnă „atingerea cu buzele a buzelor, a obrazului, a mâinii etc. cuiva, în semn de afecţiune, de respect, de umilinţă etc.” – deci, „un prag al intimităţii pe care cele mai multe forme ale «salutului» îl exclud”[1] –, şi că reprezintă, la origine, un derivat regresiv (postverbal) din familia lexicală a lui *a săruta*. Dincolo de maniera în care îl definesc lucrările lexicografice, sărutul ilustrează însă o varietate largă de sentimente, implicând o anumită dedicare reciprocă legată de intimitate: simbol al înţelegerii, al reverenţei şi al supunerii, al venerării, al mulţumirii, al recunoştinţei şi al afecţiunii, al mângâierii, al emoţiei şi al unificării, el rămâne, în primul rând, cea mai cunoscută expresie (vizuală) a dragostei, în toate ipostazele sale.

În creaţia lirică a lui Traian Dorz[2], străbătută de puternice accente scripturistice, dar şi de un pronunţat filon mistic, sărutul – privit mai ales ca semn al profundei (şi plenarei) comuniuni reale a sufletului cu Dumnezeu, ca atingere personală, spiritualizată, modelatoare, a Celui (de) Neatins, integrată în ceea ce presupune

[1] G. I. Tohăneanu, *„Viaţa lumii” cuvintelor. Vechi şi nou din latină*, Timişoara, Editura Augusta, 1998, p. 272.
[2] Pentru o privire de ansamblu asupra operei acestui poet român, vezi lucrarea noastră ***Dorziana*** *– o (re)construcţie a textului prin limbaj*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2016.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

starea extatică, episod memorabil al bucuriei de natură sacră sau al iubirii harice (tainice ori expansive) – constituie elementul central al poemelor (realizate în chip magistral) inspirate din alegoria grațioasă a cărții biblice intitulate *Cântarea Cântărilor* și consacrate acestui act întemeietor de închinare, acestui gest apoteotic al împărtășirii, dătător de sens și de viață nouă, parte a unei relații speciale a dragostei unificatoare și izbăvitoare. Într-o atare „cheie" de lectură se cuvin a fi abordate versurile al căror mesaj mizează pe semnificațiile aparte ale substantivului *sărut*; altfel, „spiritul profan rămâne doar la suprafața înțelegerii lucrurilor. Un astfel de spirit rămâne doar în pridvorul lăcașului de sfințenie în care se află ascunsă taina iubirii, a marii iubiri între Dumnezeu și om, dintre creație și Creatorul ei."[3].

*

„Iubirea sfântă dorește mereu semnul ei sfânt."[4] – scrie Traian Dorz într-un volum de cugetări. Ca atare, ea năzuiește spre reunificarea în spirit, direct condiționată de intervenția Divinității în existența noastră efemeră pe acest pământ, unde lucrurile cunosc o anumită ciclicitate, cu pendularea între bine și rău, între ascensiune și prăbușire, între izbândă și eșec, cu încrederea neclintită în biruința Adevărului: „Doamne, când vrei Tu – cum trece / lunga iarnă într-un ceas / și pustiul cum sfârșește / într-un fericit popas, / și-ntristarea înnoptării, / într-un răsărit plăcut, / și-ndelunga despărțire, / **într-un** scump și sfânt **sărut**!..." (CNoi 179, *Doamne, când vrei Tu...*)[5]. Dragostea – simțământ sacru – accede mai cu seamă spre redobândirea comuniunii primordiale cu Cel ce ne-a creat, prin urmarea Lui în dedicare constantă și prin respectarea preceptelor Sale general-valabile: „M-am dus, – dar ți-am lăsat Cuvântul, / să-L

[3] Dumitru Abrudan, *Cărțile didactico-poetice*, ediția a II-a, Sibiu, Editura Andreiana, 2006, p. 157-158.

[4] Traian Dorz, *Alergarea stăruitoare*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007, p. 216.

[5] Spre a nu îngreuna parcurgerea trimiterilor, am optat, în lucrarea de față, pentru notarea, în text, a referirilor (cu abrevieri) la volumele (aparținându-i lui Traian Dorz) din care au fost selectate secvențele ilustrative, alături de numărul paginii / paginilor la care se află fragmentul respectiv și de titlul poeziei. Toate evidențierile din versurile citate ne aparțin.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

ai în locul Meu, plecând, / ca-n orice clipă, sărutându-L, / să-L simți pe inimă arzând. // [...] // De ce te temi când ai iubirea / cu tine-ntreagă-n locul Meu / şi te-a sfinţit neprihănirea / **sărutului** lui Dumnezeu?" (CNoi 192-193, *M-am dus...*; de remarcat, în ultimele două versuri citate, structura expresivă cu caracter cvasiredundant, realizată prin asocierea unui verb şi a unui substantiv provenit din infinitivul lung, aparţinând aceleiaşi sfere semantice, cu rol în construcția mesajului poetic, mizând pe ideea de implicare a sacralității în acest gest confidențial). Ca atare, lumina / iluminarea taborică, numită, în poezia dorziană, „starea de Sus" (CNoi 184, *O, ia-ne cu Tine*), vine să desăvârşească sacralitatea acestei atmosfere de extaz, de comuniune încărcată de armonie şi făuritoare de noi orizonturi: „Acolo, Iisuse Puternic şi Drag, / pe Casa de Aur aşază-ne steag, / Taborului nostru înfăşură-i zări, / purtându-i iubirea pe mii de cântări. // Sămânța divină sfinţeşte-o-**n sărut** / şi pune-o-n pământul prin flăcări trecut, / şi creşte-o-n cântare şi leagăn-o-n plâns, / spre rodul de aur cu Soarele strâns." (CNoi 184, *O, ia-ne cu Tine*). Transfigurarea nu se poate produce însă decât prin reconsiderarea (şi reordonarea) aspirațiilor oricărei ființe umane, prin întoarcerea la dragostea lui Dumnezeu, singura în stare să o reabiliteze, să-i ofere din nou demnitatea şi fericirea pierdută în urma săvârşirii păcatului, să o reîntregească, să o reorienteze spre cele nepieritoare, repunând-o în dimensiunea sacralității – ca oglindă a chipului Său – şi, implicit, în cea a nemuririi: „O, drag Iisus, **sărutul** Tău, / când m-am întors la Tine, / cum mi-a luat tot ce-a fost rău / şi mi-a dat tot ce-i bine! // Cum mi-a luat ce-a fost urât / întreaga depărtare / şi-atâta har mi-a dat, încât / mi-e cerul numai soare. // Cum mi-a luat orice dorinți / ce mă-ntinau odată / şi-mi dă plăcerea celor sfinți / de zarea cea curată. // Cum mi-a luat lumescul gând / al urmelor străine / şi-mi pune cerul tot cântând / în inimă la mine. // Cum şterge-al ochilor amiaz' / de umbrele-ntristate / şi face-atâta soare az', / să-mi umple toate-toate. // Ce dulce taină sfântă sînt[6] / acestea toate-n Tine; / o, drag Iisus, –

[6] În textele poeziilor lui Traian Dorz publicate, la noi, în ultimii ani, întâlnim frecvent forma *sunt* (în conformitate cu norma actuală de flexiune a verbului *a fi*), deşi se pare că întotdeauna poetul şi-a manifestat, explicit sau indirect, preferința

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

sărutu-Ti sfânt / nu-l dezlipi de mine!" (CBir 42-43, *O, drag Iisus...*).

În sens biblic, omul este chemat să atingă perfecțiunea în și prin iubire (mai ales că ea este un substitut pentru numele lui Dumnezeu): dragostea de ordinul suprafirescului copleșește obișnuitul rațiunii, trece de judecata minții ori de barierele simțirii umane, „vrea să înainteze acolo unde înțelegerea rămâne afară"[7], spre a „întâlni" dragostea noastră, spre a face loc comuniunii celei mai adânci din câte există. Ea este dar dumnezeiesc și îndumnezeitor, menit să învăluie inima – altarul în care sălășluiește Hristos, necesar a fi complet deschis lucrării Lui –, să reconstituie ființa în și prin El, ajungându-se astfel, prin iluminare și purificare interioară, la dorita unire mistică lipsită de orice limitări: „Noi doi, Iisus! – ce dulce-i / când pot grăi așa / și fața mea se nalță / încet spre Fața Ta, / și brațele-mi se nalță / spre Crucea Ta, tăcut, / și gura mea se nalță / **spre** sfântul Tău **sărut**." (CBir 205, *Noi doi, Iisus*). Tocmai de aceea sărutul sfințitor, semn al Prezenței divine constante, rămâne un obiectiv major în starea de vorbă cu Creatorul: „Cu fiorul rugăciunii / să-mi alungi atunci mâhnirea, / cu spălarea-mpărtășirii / fă-mi iar chipul strălucit, / **cu sărutul** mă sfințește, / mă-nveșmântă cu iubirea / și mă fă din nou, Iisuse, / oaspetele Tău iubit." (CUrm 166, *Orișicât mi-ar fi curate*).

Este interesant de semnalat că, în unele poezii, substantivul în discuție apare integrat în grupuri nominale ce conțin determinări atributive redate prin adjective sinonime sau din același câmp semantic, actualizând semnificații unitare legate de sfera

---

pentru *sînt* – formă verbală întrebuințată în toate volumele sale tipărite la edituri din străinătate înainte de 1989 și realizate exclusiv pe baza manuscriselor originale –, motiv pentru care a și așezat-o, de nenumărate ori, în rime, mai ales că era vorba despre respectarea unei norme literare a epocii respective. De aceea, deși poate crea impresia de inconsecvență, inclusiv unii dintre editorii volumelor din care am citat secvențele lirice au optat pentru forma *sînt* atunci când aceasta apare la final de vers – soluție pe care, de altfel, am adoptat-o și noi în lucrarea de față ori de câte ori s-au ivit asemenea situații.

[7] Jan van Ruusbroec, *Podoaba nunții spirituale sau Întâlnirea interioară cu Cristos*. Traducere din olandeza veche de Emil Iorga, București, Editura Humanitas, 1995, p. 116.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

transcendenței, a sacrului, a nemuririi, a absolutului ceresc: „Pentru Tine, pentru Tine, drag Iisus, / câte vii şi holde-am pus, / cu belşug, cu belşug şi jos, şi sus, / numai dragoste-au adus; / din oricare strop de jar / creşte-o lacrimă de Har / şi din ori, şi din orice plâns trecut / creşte-un dor, creşte-un dor şi-**un** sfânt **sărut**." (CE 102, *Numai Tu rămâi*); „Pe orice slovă scumpă / a Sfântului Cuvânt, / Iisuse, – eu prin lacrimi / văd Chipul Tău cel Sfânt / şi-n mută adorare / îngenunchez supus, / strâng Cartea Ta la suflet / şi Ți-l sărut, Iisus! // Pe orice strop din ochii / iubirii lăcrimând / văd Chipul Tău cel Unic, / Iisuse – luminând / şi-mpărtăşit din Taina / Fiorului Divin, / sărut lumina sfântă / din lacrimi – şi mă-nchin! // Pe orice şoaptă dulce / a sfintei rugăciuni / văd Chipul Tău, Iisuse, / din raze şi cununi / – şi, strămutat în ceruri, / spre soare proşternut, / Îți pun pe fiecare / **un** îngeresc **sărut**!" (CNoi 93-94, *Pe orice slovă scumpă*); „Iar buzele să-mi afli **ca-ntr-un sărut** ceresc, / spunându-Ți fără seamăn: «Iisuse, Te iubesc!» / şi ochii să mi-i afli scăldați în plânsul drag / cu care Te aşteaptă de ani şi ani în prag." (CViit 129, *În Clipa Întâlnirii*); „Peste ceasul meu uşor / vei fi Tu, numai fior, / vei fi Tu, ceresc **sărut**, / cum nicicând nu Te-am ştiut, / iar în cerul meu deschis / vei fi-aievea, nu un vis, / când la Harul cel ascuns / voi cunoaşte c-am ajuns... / Tu, Iisus, drag Iisus, / şi la harul cel ascuns / voi cunoaşte c-am ajuns!..." (CÎnv 29, *Peste ceasul meu amar*; în text, grupul nominal evidențiat și plasat între virgule are rol apozitiv, substituind numele lui Hristos); „Să-mi iau clipa cea de aur / **pentru** veşnicul **sărut**, / – strălucire, înfăşoar-o / dulce, unic şi tăcut!" (CUrm 7, *Să-mi iau harfa cea de aur*). Faptul își demonstrează validitatea inclusiv în relație cu sentimentul unic al iubirii de Dumnezeu: „Din dragostea de Tine, Doamne, / aş vrea să mor de fericit / atunci când cel din urmă cântec / mi l-aş sfârşi desăvârşit! / ... Cum Ți-aş simți apoi pe buze / dulceața ultimului dor / prelinsă veşnic **sub sărutul** / dumnezeiescului fior!" (CBir 85, *Din dragostea de Tine*); „Cum mi-am zdrobit iubirea cum alta-n lume nu-i, / fă-n urma ei tot drumul, plângând amar, să-l sui / şi sărutându-i urma rănită de-al meu spin, / s-ajung să simt odată că i s-a-nchis deplin. // Când iarăşi plâng, Iisuse, adânc şi-nsingurat, / adaugă-mi plânsu-acesta la prețu-ndurerat, / să-mi ştiu odată vina plătită pe deplin, / ca

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

iar să-mi dea iubirea **sărutul** ei divin." (CCnț 69, *Când iarăşi plâng*). Iubirea dublată de provocările majore ori de sacrificiile inerente parcursului ascensional sacralizează şi condiționează cunoaşterea lui Hristos tot mai îndeaproape, certifică unificarea cu El: „Dragoste şi lacrimi ne-am avut trecutul, / dragostea cu lacrimi ne-a sfinţit **sărutul**, / dragostea cu lacrimi ni-e şi azi trăirea, / ele ne sunt jertfa – ele răsplătirea!" (CNoi 164, *Dragoste şi lacrimi*); „Când ne-ai trimis, Iubire, / în lume, oarecând, / pe fruntea noastră albă / ne-ai sărutat plângând. // Copii eram, Iubire, / dar inima s-a strâns: / – de ce **sărutul** oare / e-mpreunat cu plâns? // De-atunci, cu drag, **sărutul** / atâția ni l-au dat, / dar au plătit cu lacrimi / oricâți ne-au sărutat. // Ne-a sărutat Lumina / şi-a lăcrimat apoi, / **sărutul** Rugăciunii / e numai plâns în noi. // Ne-a sărutat Cântarea / şi s-a făcut suspin, / aşa şi Adevărul / şi-a plâns şi el străin... // ... Ci numai tu, Iubire, / nu pleci – şi nu te frângi, / te rogi cu noi şi suferi, / şi ne săruți, şi plângi!..." (CBir 10-11, *Când ne-ai trimis*; de reținut utilizarea majusculelor la anumite concepte-cheie, în jurul cărora gravitează alcătuirea versurilor şi mesajul lor); „Înțelepciune, sfânt trimis / al Dragostei Divine, / ce lume nouă mi-ai deschis / când te-ai unit cu mine! // Cu ce necunoscut fior / mi-ai sărutat credința, / când cerul tău cu niciun nor / mi-a-mbrățişat ființa! // [...] // Când ți-ai lipit **sărutul** sfânt / de fruntea mea uscată, / ce tainic şi ceresc avânt / m-a-ntinerit deodată." (CBir 16, *Înțelepciune, sfânt trimis*). Astfel îşi „destăinuie" simțirile de această natură îndrăgostitul de Cer, reflectându-le în gesturi şi manifestări speciale, mărturisindu-şi dorurile şi visurile, avânturile şi limitele, îndrăznelile şi durerile (redate metaforic) în apogeul trăirilor alături de Cel Iubit – Mirele Hristos, la Care se cuvine să ne întoarcem permanent şi Care ne aşteaptă spre a ne reconstrui cu adevărat ființa şi viața, spre a ne reclădi, cu infinită dragoste şi răbdare, sensul existențial, în pofida căderilor noastre: „E ceru-n sărbătoare când înc-un păcătos / ascultă şi-mplinește dorința lui Hristos / şi-ntoarce de la felul şi drumul lui pierdut, / şi Tatăl îl sfințește **cu** dulcele-I **sărut**..." (EP 10, *E ceru-n sărbătoare*). Faptul este conştientizat îndeosebi în ceasurile de căință ale eului liric, în îndemnurile adresate celorlalți în stil paremiologic sau în exclamațiile ori în interogațiile cu caracter meditativ, ce vin să

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

ilustreze insistent anularea oricărei posibilități de a intra la nuntă a celor surprinși a fi fost infideli Creatorului, supuși atracțiilor și ușurătății lumii, lipsiți de o certă schimbare lăuntrică: „O, legământul unic / cu lacrimi înălțat, / ce dulce-a fost 'naintea / căderii în păcat, / ce 'nalt a fost cuprinsul / sfințitului **sărut** / – și cum l-a frânt căderea / păcatului făcut!" (CCnț 18, *O, cerul fără margini*); „Ce sân ceresc te-ar fi primit, / dacă-ntorceai odată, / **cu** ce **sărut** te-ar fi sfințit / Preafericitul Tată, / dar cât de-adânc te-ai despărțit / de Casa minunată / unde-ai fi fost sărbătorit / cu-o nuntă necurmată..." (EP 18, *Ce loc frumos*).

Sărutul restaurează ființa, restabilește și sacralizează comuniunea cu Dumnezeirea, în cadrul comunității sau în mod personal, individual – aici și în starea de beatitudine, de mister extatic a veșniciei, a vieții eterne împreună cu Hristos, lipsită de fireștile granițe spațio-temporale: „Ne-apropiem, sfințiți, **sărutul** / Aceleiași Împărtășiri, / dând tot prezentul și trecutul / Făgăduitei Fericiri, / minunățiile Frumseții / i le cuprindem tot mai plin / și-n Miezul Sâmburelui Vieții / vom deveni un fir divin." (CVeșn 59, *Mereu mai Sus*); „O, Sfânt Fior, ce neștiută / e încă taina ce-o dorim / din Clipa de uimire mută, / spre care, tremurând, privim, / când peste lacrimi strălucite, / purtând **sărut** dumnezeiesc, / ne vom simți nemărginite / ființele cereşti cum cresc!..." (CBir 79, *O, Sfânt Izvor, ce nalt*); „Doamne, vindecă-mi curata / dragoste de primăvară / și **sărutu-**mpărtășirii / din cea mai curată seară, / și înlăcrimarea dulce / a atâtor legăminte... / – de pe toate șterge-mi, Doamne, / o aducere aminte..." (CCnț 104, *Vindecă-mi sufletul*). Implicit, nunta spirituală presupune, evident, apartenența și dependența de Mirele Iisus, ca vocație a dăruirii nemijlocite în relația cu Cel Căruia ființa I se încredințează fără nicio rezervă, chiar din momentul memorabil al deciziei de a-L urma și până la pragul „Eternei nemaidespărțiri" (CÎnv 190, *Îndepărtata mea iubire*). Sufletul-mireasă, însetat de cunoașterea Lui în întregime, copleșit de frumusețea dumnezeiască fără hotar, mereu nouă și minunată, se deschide sensibil înspre El, pregătindu-se pentru a-I permite apropierea nemărginită, pătrunderea în intimitate și pentru a simți în chip familiar prezența Cuvântului înăuntrul său, spre a și-L face îmbrăcăminte sfântă. „**Mireasa a**

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

devenit vasul ales pentru căldura și lumina iubirii de Dumnezeu [subl. aut.], urcând în podul albastru al spiritului, spre solare deschideri..."[8]: „Ce cununie strălucită / a fost a mea, Iisuse drag, / pe nicio casă aurită / n-a fost 'nălțat mai dulce steag, / pe nicio frunte luminoasă / n-a fost **un** mai divin **sărut** / și nimănui n-ai dat, ca mie, / ce dar mai scump Ți s-a părut... // [...] // Ce cor ceresc și ce cântare, / prin șapte ceruri răsunând, / cântau când sfânta sărutare / mi-ai dat-o binecuvântând / și când cereștile inele / mi le-ai schimbat cu mâna Ta... / – O, nunta veșniciei mele, / să nu te pot în veci uita!" (CCnț 47-48, *Ce cununie strălucită*). În definitiv, am fost creați pentru a rămâne într-o alipire strânsă de El, pentru contemplație și atingere sacră, analogia dintre relațiile interumane și comuniunea divinului cu omenescul trecând drept una absolut naturală: „Prima treaptă a unirii dintre sufletul uman și Hristos se realizează prin găsirea celui iubit, prin întâlnirea cu el și mai ales printr-o consacrare totală față de cel iubit într-o îmbrățișare sau un sărut divin [...]. Pe treapta extazului sau a desfătării depline, unit cu Dumnezeu, sufletul uman simte că se depășește pe sine, uită de sine, urcă pe culmile fericirii, bucurându-se în mod deplin de viața celui iubit. [...] Nunta duhovnicească, ca treaptă culminantă a extazului mistic, reprezintă unirea deplină, identificarea totală cu celălalt. Această stare e numită nuntă mistică, pentru că unirea dintre mire și mireasă e deplină și eternă. [...] În toate aceste trepte, iubirea dintre mire și mireasă e articulată pe focul iubirii divine. Această iubire înflăcărează, topește, unește și identifică la maxim [sic!] cele două persoane care se iubesc într-o mistuire totală."[9].

Sacralitatea sărutului ceresc este, de asemenea, o componentă a rugăciunii pentru cei dragi: „Binecuvântează-l, Duhule Preasfânt, / ocrotește-l toată viața pe pământ, / iar în cer primește-l **cu sărut** divin / și cununa vieții dă-i pe veci. Amin!" (CM 191,

[8] Melania Daniela Bădic, ***Cântarea Cântărilor*** *– o lectură hermeneutică a unui poem revelat*, Deva, Editura Emia, 2004, p. 302.
[9] Cornel Toma, *Postfață* la Zorica Lațcu-Teodosia, *Poezii*, ediția a doua. Cuvânt-înainte de Teofil Părăian. Ediție îngrijită și postfață de Cornel Toma, București, Editura Sophia, 2008, p. 273-274.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

Binecuvântează-l, Doamne!), un semn al întoarcerii la determinarea primordială pe calea urcușului sufletesc, al comuniunii (în iubire) dintre eul liric și comunitatea în mijlocul căreia vestește Cuvântul: „Să sfârșim frumos trecutul / în întâiul legământ, / tuturor vă dau **sărutul** / și vă cer **sărutul** sfânt." (CVeșn 219, *Iată cea din urmă stare*), un imperativ spre vindecarea suferințelor de orice fel: „Întoarce-ți pururi fața / spre lacrimi, – să le vezi, / și-ntoarce-o spre durere, / s-o mângâi și s-o crezi, / și-ntoarce-o cu blândețe / spre orice chin tăcut / și pune pe-orice cruce / **un** sfânt și cald **sărut**." (CE 65-66, *Întoarce-ți pururi fața*), un gest emblematic al prețuirii și al respectului datorat strămoșilor sau înfăptuirilor mărețe ale înaintașilor noștri: „Nemuritoarele comori / ni-s mărturia vie / a celor ce nemuritori / s-au dus în Veșnicie. // Orice troiță / și izvor, / și piatră, / și cărare / ni-s semne ce ne spun / de-a lor / vieți nemuritoare. // [...] // Veniți să dăm **un** sfânt / **sărut** / acestor semne sfinte, / să nu lăsăm acest Trecut / pe veci / să se-nmorminte!" (LNS 83-84, *Nemuritoarele comori*).

În strânsă legătură cu cele discutate și cu utilizarea unor adjective din același câmp semantic în vecinătatea substantivului *sărut*, sunt de reținut și versurile dedicate ideii de *sărut al Cerului*, metaforă încărcată de un sentiment profund și aproape indescriptibil al unirii cu Divinitatea, perceput la intensitate maximă: „... Gândiți-vă la rugăciunea / cea mai înaltă pe pământ, / la clipa când auzul gustă / cel mai dorit și drag cuvânt, / la slava cea mai fericită / a celei mai cerești iubiri, / la cea mai caldă-nvăluire / a îngereștilor priviri, / la cel mai plin de frumusețe, / de dor și de curaj avânt, / la clipa ce-o trăiește duhul / credinței în extazul sfânt, / la negrăita-nfiorare / **din** sfântul Cerului **sărut**, / când Dumnezeu se face una / cu gândul care L-a cerut..." (CCm 133, *Cum aș putea?*) –, al răsplătirii strălucite a dragostei jertfitoare: „Slăvită fii, Iubirea / luminii, Care-ai pus / pe toate strălucirea / **sărutului** de Sus!" (CNem 15, *Slăvită fii, Lumină*); „Tu mi-ai răsplătit, Iisuse, / sufletul însângerat / **cu sărutul** unui veșnic / cer curat." (CUrm 97, *Tu m-ai învățat, Iisuse*), într-o atmosferă de mister extatic, de comuniune tainică: „Coboară-Te, Iubire, străinului stingher / și-i luminează taina **sărutului** din Cer." (CNem 72, *Coboară-Te, Lumină*). Nu în ultimul rând, trebuie

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

semnalată imaginea plastică a întrupării lui Hristos din Fecioara Maria, arhetip al purității, cu aluzie la candoarea și gingășia specială a celei alese să-L nască pe Mântuitorul lumii: „Minune și Taină e Sfânta-Ntrupare, / când Cel-Fără-Margini Se strânge-ntr-o zare / și Soarele Veșnic Se strânge-ntr-o rază, / și Cerul **sărutul** pe-un Crin și-l așază." (MT 25, *Minune și Taină*).

*

În concluzie, semnificațiile substantivului *sărut* – trimițând la un gest bine-cunoscut, mijloc nonverbal de exprimare a iubirii – conturează, în creația lirică de maturitate a lui Traian Dorz, traiectul special al unui „proiect liric impresionant"[10] și al unui spirit unificator al dragostei, al credinței, al jertfei, mistuit de iubirea pentru Dumnezeu, de dorința de a-L mărturisi celorlalți (și) în această manieră. Ca atare, autorul așază, în ritmuri sau în rime variate, sensuri adânci cu încărcătură dogmatică, de înaltă ținută teologică, subsumate sentimentului iubirii (perceput la intensitate maximă), în integralitatea ei, ca expresie supremă a creației, ca trăire directă și intensă, a unirii depline și definitive cu El, până la acea *unio mystica* – punctul contopirii în tot și în toate.

Gest magistral al tandreții, îndelung râvnit și așteptat, învestit cu însușirea de a alina dorul ce tânjește cu ardoare după Cel Iubit, într-o căutare continuă și fără odihnă, de a tămădui suferințele inerente firii omenești, preschimbându-le într-o stare idealizată de beatitudine paradisiacă, sărutul rămâne, în viziunea autorului, sinonim cu pătrunderea suavă a lui Hristos (perceptibilă doar cu simțurile care transgresează firescul) în dimensiunea lăuntrică a ființei noastre. În imnurile dedicate dragostei unice, integrate într-o operă care propune un univers liric uimitor, marcat, fără îndoială, de revelația divină, spiritualizarea conceptului de *iubire*, care copleșește și modelează ființa aflată în diverse ipostaze ale unei permanente căutări, implică – dincolo de nostalgia paradisului pierdut și regăsit, de (re)descoperirea Împărăției Cerești dinăuntrul nostru – sfințenie, puritate, apropiere, îmbrățișare, încântare, extaz, dor împlinit prin sărut, ca semn tainic și unic al atingerii sacre apoteotice care deschide accesul

[10] Virgil Nistru Țigănuș, *Lumină lină. Discursul religios metaforic în poezia română*, Galați, Editura Alma, 2001, p. 254.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

spre eternitate, spre desăvârșire ființială. Valențele stilistice ale termenului în discuție se actualizează în sintagme nominale construite frecvent în ascendență, prin acumulări succesive (adesea cu ajutorul determinărilor atributive), într-un *crescendo* emblematic pentru o serie de secvențe generatoare de poeticitate, consacrate ideii de înălțare către esența sacralității, de ascensiune spre bucuria nepieritoare a doritei întâlniri cu Dumnezeu, de cunoaștere, de revelație și regenerare interioară, de prezență vie a Lui în ansamblul existenței umane. E o poezie iluminată inclusiv la nivelul tipului de scriitură, al limbajului de o frumusețe unică, unde se remarcă o anume predilecție pentru hiperbole, redundanțe, forme de superlativ ori metafore cu accente semantice inedite, preferându-se „logosul întemeietor de sens soteriologic, purtător de Divinitate”[11] – parte din crezul autorului.

Metafora-arhetip a sărutului este transpusă în simboluri variate ce configurează finețea tactilului dematerializat, decorporalizat, a alipirii suprafirești, miracolul unificării, beatitudinea marcată decisiv de pecetea sacrului – condensate într-un veritabil „jurnal” al unei descoperiri esențiale: realitatea unică și purificatoare a dragostei prin care Dumnezeu și ființa umană sunt legați organic. E o iubire tainică și, totodată, exaltată, etalată, „comunicată”, mărturisită, argumentată, exteriorizată prin cuvânt și prin gest, într-o construcție poetică a simțirii sublimate. Lexicul dorzian conturează, în acest univers poetic, o restituire mereu nouă a imaginii întregului originar, prin recursul la termeni-reper, cu o puternică încărcătură semantică, spre a exprima ardoarea pe care o simte ființa față de (re)unificarea cu El, ca principiu metafizic al existenței.

Pe lângă asocierea unor atari reprezentări și reflecții, se poate observa însă că „imagistica poetică exprimă o emoție care transcende simpla afirmare a ei.”[12]. În consecință, adevărata înțelegere a sensurilor unei opere așezate sub nimbul sacralității, cu o alcătuire ce

[11] Daniela Varvara, *Mituri și simboluri biblice în poezia românească neomodernistă*, București, Editura Eikon, 2016, p. 127 și p. 329.
[12] Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III (editori), *Dicționar de imagini și simboluri biblice*, Oradea, Casa Cărții, 2011, p. 153, s.v. *Cântarea-cântărilor*.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

denotă un indubitabil simț artistic, solicită cunoașterea temeinică a spiritualității, în sensul înălțător al sacrului, care și-a găsit expresia veridică în versurile *Cântărilor Nemuritoare* – dialoguri ale ființei cu Dumnezeu, articulate într-un discurs liric ce trebuie perceput nu numai cu rațiunea (sau, eventual, abordat cu instrumentele analitice concrete), ci și cu sufletul, cu emoția în durată. Tocmai din acest motiv se cuvine a fi reținut că, în concepția lui Traian Dorz, iubirea nu e doar o stare, un sentiment, o virtute, ci, mai mult decât atât, un principiu al (re)nașterii universului, e sinonimă cu Creatorul Însuși. De aceea, orice comentariu amplu privitor la mesajul poeziilor, de o intimitate de-a dreptul surprinzătoare, ar putea părea adesea inoportun sau, în orice caz, aproape imposibil de realizat cu precizie în numeroase situații; „căci este vorba de o lucrare divină, origine și sursă a tuturor darurilor și harurilor, ultimă formă de mijlocire între Dumnezeu și făptură. Iar deasupra acestei atingeri, în ființa tăcută a spiritului, plutește o Claritate de nepătruns: este înalta Trinitate din care provine acea atingere. Acolo trăiește și domnește Dumnezeu în spirit și spiritul în Dumnezeu.”[13].

Surse:

CBir = DORZ, Traian, *Cântarea Biruinței*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.
CCm = DORZ, Traian, *Cântarea Cântărilor mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.
CCnț = DORZ, Traian, *Cântările Căinței*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2008.
CE = DORZ, Traian, *Cântările Eterne*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2008.
CÎnv = DORZ, Traian, *Cântarea Învierii*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.
CM = DORZ, Traian, *Cântă-mi, mamă*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 1998.
CNem = DORZ, Traian, *Cântări Nemuritoare*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.
CNoi = DORZ, Traian, *Cântări Noi*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2008.
CUrm = DORZ, Traian, *Cântările din Urmă*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.
CVeșn = DORZ, Traian, *Cântarea Veșniciei*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.
CViit = DORZ, Traian, *Cântarea Viitoare*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2008.
DORZ, Traian, *Alergarea stăruitoare*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.

[13] Jan van Ruusbroec, *op. cit.*, p. 114.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

EP = DORZ, Traian, *Eternele poeme*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2010.
LNS = DORZ, Traian, *Locurile noastre sfinte*, ediția a II-a, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2010.
MT = DORZ, Traian, *Minune şi Taină. Imne, colinde, cântece şi plângeri cu Maica Domnului*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2006.

Bibliografie

ABRUDAN, Dumitru, *Cărțile didactico-poetice*, ediția a II-a, Sibiu, Editura Andreiana, 2006.
BĂCILĂ, Florina-Maria, ***Dorziana*** *– o (re)construcție a textului prin limbaj*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2016.
BĂDIC, Melania Daniela, ***Cântarea Cântărilor*** *– o lectură hermeneutică a unui poem revelat*, Deva, Editura Emia, 2004.
RYKEN, Leland, WILHOIT, James C., LONGMAN III, Tremper (editori), *Dicționar de imagini şi simboluri biblice*, Oradea, Casa Cărții, 2011.
TOHĂNEANU, G. I., *„Viața lumii" cuvintelor. Vechi și nou din latină*, Timișoara, Editura Augusta, 1998.
TOMA, Cornel, *Postfață* la Zorica Lațcu-Teodosia, *Poezii*, ediția a doua. Cuvânt-înainte de Teofil Părăian. Ediție îngrijită și postfață de Cornel Toma, Bucureşti, Editura Sophia, 2008, p. 257-278.
ȚIGĂNUȘ, Virgil Nistru, *Lumină lină. Discursul religios metaforic în poezia română*, Galați, Editura Alma, 2001.
VAN RUUSBROEC, Jan, *Podoaba nunții spirituale sau Întâlnirea interioară cu Cristos*. Traducere din olandeza veche de Emil Iorga, Bucureşti, Editura Humanitas, 1995.
VARVARA, Daniela, *Mituri și simboluri biblice în poezia românească neomodernistă*, Bucureşti, Editura Eikon, 2016.

THE HOLY KISS IN THE POETRY OF TRAIAN DORZ
Abstract

Key-words: *kiss*, *Lexicology*, *Semantics*, *Stylistics*, *mystical-religious poetry*

The current paper's objective is to take into consideration some of the several meanings that the regressive derivate *sărut* has in the work of a contemporary Romanian writer: Traian Dorz. Author of thousands poems of mystical style and of numerous volumes of memoires and religious meditations, he is one of the writers that showed a continuous interest for the symbols with biblical echoes revealed from the canonical text of the book *Cântarea Cântărilor*, enhancing their values in an original artistic vision, according to his own way of perceiving the message. Thus, in a series of poems dedicated to the feeling of missing Divinity (and Eternity) – a

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)

fundamental principle of existence –, to the unique communication with God of the restless soul in search of immortality, *sărutul* – the kiss (symbolic word and, at the same time, reflection of a supernatural intimacy generated by a complex feeling) implies several avatars of the soul, linked to the sacralised touch of the Untouchable One, through which the eternal union (in biblical terms) between Jesus and the human being becomes possible. Beyond the simple illustration of such semantic perspectives, which contribute to the making of the textual frame, the meanings of the noun *sărut* highlight the profound emotions of the lyrical voice, always to be found deeply looking and ascending through the means of mystical acknowledgement – fact which is highlighted in selected fragments from some representative works for his poetical belief.

BDD-A28402 © 2017 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:14 UTC)